

Datum
2015-06-16

Beteckning

Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet
Klimatenheten
103 33 STOCKHOLM

Svenskt Vattens remissvar till SMHI klimatologi, nr 12, 2015, "Underlag till kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat"

Svenskt Vatten är branschorganisation för VA-organisationerna i Sverige. Våra medlemmar är landets viktigaste livsmedelsproducenter och miljövårdsföretag. Vi arbetar för friskt dricksvatten, rena sjöar och hav och långsiktigt hållbara vattentjänster. Medlemmarna i Svenskt Vatten levererar dricksvatten och tar emot avloppsvatten från cirka 8,5 miljoner anslutna kunder.

Svenskt Vatten anser att utredningen i huvudsak ger en god och omfattande bild av situationen. Arbetet har drivits i ett brett nätverk vilket gör att det är en bra beskrivning av läget och vilka behov som Sverige står inför när det gäller anpassningar till ett förändrat klimat. Svenskt Vatten instämmer i huvudsatsarna i utredningen, dvs det behövs en tydlig färdplan för anpassning till ett förändrat klimat och denna färdplan ska säkerställa:

- 1) Anpassning av regelverk, samt tydliggörande av roller och ansvar, strategier och mål.
- 2) Genomförande av prioriterade forsknings- och utvecklingsinsatser som fyller identifierade kunskapsbehov inklusive långtidsövervakning.
- 3) Tillgängliggörande av kunskap, beslutstöd och prognos- och varningssystem.
- 4) Klarläggande av hur kostnader fördelas mellan olika aktörer, samt säkerställande av resurser till prioriterade åtgärder.

Slutsatserna överensstämmer även i stort med förslagen i Miljömålsberedningen delbetänkande SOU 2014:50.

Svenskt Vatten är dock bekymrade över att det råder en stor osäkerhet i Sverige, som har diskuterats under lång tid, om vilka brister och hinder det finns i svenskt lagstiftning vad gäller genomförande av s.k. "Hållbar dagvattenhantering". Osäkerheten har till och med tilltagit under senare år. Nya detaljplaner behöver kunna regleras så att dagvatten fördröjs och avleds på ett mer naturligt sätt i öppen dagvattenhantering. Detta innebär att dagvattenflödet kan kraftigt reduceras jämfört med den tidigare tillämpade avledningen med rör till närmaste vattendrag utan fördröjning. Denna teknik innebär också ett väsentligt lägre utsläpp av de föroreningar som följer med dagvattnet.

Dessutom måste frågan lösas om hur finansieringen skall ske av klimatåtgärder för att skydda bebyggelsen mot översvämningar. Detta är särskilt viktigt vid skydd av den befintliga bebyggelsen.

Dagvattenfrågan är mycket bred och har många dimensioner. Utformningen av dagvattenhanteringen påverkar vattenbalansen i våra städer, risker för översvämningar och erosion samt utsläpp av miljöpåverkande ämnen. Många olika krav ställs på dagvatten ur olika perspektiv som baseras på olika lagar och regelverk. Här behövs tydliga regelverk hur olika krav skall kunna uppfyllas med de mest effektiva lösningarna.

Svenskt Vatten deltog i Klimat och sårbarhetsutredningen SOU 2007:60 och redan 2007 föreslogs viktiga åtgärder för att säkerställa en hållbar dagvattenhantering i syfte att minska risker för översvämning i ett förändrat klimat. I SOU 2007:60 föreslogs exempelvis, (citat frånpunkt 30 sid 652) att:

”Boverket bör få i uppdrag att:

- *Göra en översyn av Boverkets byggregler, BBR, och Boverkets ändringsråd, BÅR och anpassa dem till ett förändrat klimat*
- *I samverkan med SMHI och andra berörda myndigheter upprätta allmänna råd för planering, lokalisering och höjdsättning av nybebyggelse inklusive va-system med hänsyn till ökade risker för översvämning, ras, sked och erosion i ett förändrat klimat*
- *I samverkan med Räddningsverket och andra berörda myndigheter upprätta allmänna råd angående åtgärder för skydd av befintlig bebyggelse mot översvämning, ras, skred och erosion samt vatteninträngning i avloppssystem”*

De storskaliga lösningarna som behövs för att klimatsäkra ny bebyggelse kan göras inom ramen för PBL. Detta är lösningar som involverar en korrekt höjdsättning, vattenvägar, översvämningssytor och kommunala dagvattenanläggningar. Dessa går att få till stånd om berörda förvaltningar arbetar tillsammans och tar ansvar för att staden planeras skyfallssäkert. Problemet ligger dock i att få till stånd en hållbar helhetslösning.

De småskaliga lösningarna spelar också en roll i arbetet att skyfallssäkra städer. Här råder det stora tveksamheter om vilka krav som kan ställas på t.ex. enskilda fastighetsägare. Nya PBL som kom 2011 hade tydliga budskap om skydd mot översvämningar och erosion, men det genomfördes inte någon konsekvensanalys av underliggande lagparagrafer.

Under senare år har olika jurister försökt tolka vad som är möjligt eller inte möjligt att reglera angående dagvatten i detaljplan och läget har blivit allt mer förvirrat. Avsaknaden av tydliga anvisningar från Boverket lämnade fältet öppet för många tolkningar. Detta gäller särskilt om hur skyddet mot översvämningar skall kunna regleras på fastighetsmark. Även om Boverket den 9 juni 2015 lade ut nya riktlinjer på www.boverket.se som lite bättre beskriver vilka möjligheter och problem som föreligger om vad som kan regleras så återstår en hel del frågetecken.

Om det är så att vissa viktiga parametrar inte kan regleras med nuvarande formuleringar i PBL så behöver olika paragrafer i PBL snarast revideras. Alternativt måste det snarast klaras ut inom vilken lag och på vilket sätt detta istället skall hanteras.

PBL hanterar endast ny bebyggelse. Det är även av största vikt att se över lagstiftningen så att befintlig bebyggelse kan skyddas. Även detta kommer antagligen att kräva åtgärder på fastighetsmark. I dagsläget finns ingen möjlighet att i befintlig miljö gå in och kräva åtgärder av privata fastighetsägare.

Frågeställningen är mycket komplicerad och har beskrivits i 2 högaktuella artiklar i tidningen Svenskt vatten, vilka bifogas detta remissvar:

- Svenskt Vatten nr 2/2015 ”Skyfallsutmaningen kräver funktionella regler”
- Svenskt Vatten nr 3/2015 ”Det är dags att göra rent hus i dagvattenfrågan”

Svenskt Vatten har dessutom publicerat år 2011, P105 ”Hållbar dag-och dränvattenhantering – råd vid planering och utformning” där vi samlat 30 års erfarenheter om utformning av hållbara dagvattensystem. Dessa dagvattensystem är också, rätt utformade, rustade för att möta klimatutmaningen.

Nu pågår också färdigställandet av P110 ”Avledning av Dag-, drän och spillvatten” som kompletterar P105. I dessa skrifter visas att en hållbar och klimatanpassad dagvattenhantering är en fråga för hela samhällsplaneringen och inte kan reduceras ned till en VA-fråga.

Sammanfattningsvis så anser Svenskt Vatten att:

- De fyra huvudförslagen i utredningen bör genomföras skyndsamt
- I väntan på resultatet av en större genomgripande utredning om alla lagar som påverka dagvattenhanteringen är det viktigt att noga undersöka vilka hinder som kan undanröjas med enklare och snabbare åtgärder. Därför anser vi att Boverket snarast bör ges ett uppdrag att analysera nuvarande lagtext i PBL. Uppdraget behöver vara att föreslå justeringar och kompletteringar så att de nödvändiga styrmedlen, se ovan, om regleringar i detaljplan kan ges ett tydligt lagstöd.
- Det är angeläget med tydligare beskrivningar av olika myndigheters ansvarsområde såsom föreslås. Detta räcker inte för att hantera exempelvis dagvattenfrågan då den berör ett stort antal nationella och regionala myndigheter. Det måste skapas en överordnad nationell instans som kan hantera motstridigheter mellan olika myndigheters krav eller riktlinjer samt lösa problem med lagar som inte är koordinerade med varandra. Detta gäller exempelvis när miljökrav på minskade mängder dagvattenföroreningar kan lösas med att utforma en detaljplan med en hållbar och trög dagvattenhantering.

Sverige har varit ett föregångsland vad gäller hållbar dagvattenhantering. Trots detta åker svenska experter i dagvattenhantering till utlandet på studiebesök. Det är inte i första hand de tekniska lösningarna som studeras. Fokus är istället hur man kan reglera dagvattenfrågan i planprocessen, med vilka lagar som olika krav kan ställas på olika aktörer samt hur man löst finansieringen av åtgärder.

Vi hoppas att den oklara situationen om lagstöd kring dagvatten och skyfallshantering kan lösas så att Sverige återigen kan bli ledande i dessa frågor och framförallt så att vi kan skydda våra samhällen från kommande problem med översvämningar.

Svenskt Vatten ställer gärna upp och bidrar till den viktiga frågan om hur vi kan säkerställa en hållbar dagvattenhantering och skyfallsplanering i såväl nya som befintliga bebyggelseområden.

Agneta Granberg
Ordf Svenskt Vatten

Anna Linusson
vd Svenskt Vatten

Bifogas:

Bilaga 1: Svenskt Vatten nr 2/2015 ”Skyfallsutmaningen kräver funktionella regler”

Bilaga 2: Svenskt Vatten nr 3/2015 ”Det är dags att göra rent hus i dagvattenfrågan”